

Kryptoaktíva a dane

Legislatívne definície – obsahové vymedzenie kryptoaktív a prehľad aktivít vo virtuálnom svete

Vladimíra Mačuhová je členka metodicko-legislatívnych komisií SKDP pre daň z príjmov právnických osôb a pre daň z pridanej hodnoty.

Ing. Vladimíra Mačuhová

Peter Varga je advokát špecializujúci sa na finančné a daňové právo. Je partnerom Highgate Law & Tax a CARPATHIAN Tax & Accounting.

JUDr. Ing. Peter Varga

Autori založili platformu www.cryptotaxlaw.sk

- prvú slovenskú webovú stránku zameranú na problematiku daní a práva súvisiacu s kryptoaktívami.

Svet kryptoaktív sa veľmi dynamicky vyvíja, avšak legislatíva, ktorá by ho mala regulovať, tomuto tempu nestačí. Výsledkom je pojmový chaos, chýbajúce zákonné definície a tým právna neistota pri aplikácii predpisov v praxi.

V prvej časti článku sa venujeme definíciám základných pojmov súvisiacich s kryptoaktívami. V druhej časti prinášame stručný náhľad do najvýznamnejších aktivít prebiehajúcich vo virtuálnom svete. V tretej časti uvádzame závery a príklady problematických oblastí, ktoré evidujeme z praxe.

Dynamika rozvoja sveta kryptoaktív v súčasnosti značne presahuje dynamiku objektívne merateľného vnímania zo strany štátu a z relevantnej časti aj medzinárodného spoločenstva. Existenciu tejto medzery je možné demonštrovať už na základnom pojmovom ústrojenstve. Napríklad len taká absencia obsahového vymedzenia pojmu kryptoaktívum v našom právnom poriadku je významným indikátorom prítomnosti tohto nezdravého fundamentu. Aj napriek tomu, že táto absencia bude konvalidovaná EÚ nariadením MiCA¹, stále môžeme hovoriť len o pomyselnom vrchole ľadovca.

Za oveľa významnejšiu hrozbu pre udržateľnosť ambícií rozvíjať právny štát vnímame skôr rozmanitosť a povrchovú nepoznatelnosť ekonomických operácií realizovaných v tomto svete, spojenú s frekvenciou využívania kryptoaktív aj medzi finančnými spotrebiteľmi. Práve to vytvára, bez odvážnejšieho štátneho prístupu, nepredvídateľné prostredie spôsobilé uvrhnúť celý ekosystém vrátane štátneho dohľadu do nekontrolovaného chaosu. Aj preto je našou snahou v tomto druhom článku venujúcom sa

téme kryptoaktív tentokrát vniesť väčšiu mieru pojmovej istoty pre jeho relevantných adresátov a možno aj podnietiť zákonodarcu k iniciatíve, ktorá môže významne napomôcť dôvere daňovníkov v štát a štátne authority a prípadne aj zviditeľniť Slovensko na mape sveta. Celá oblasť „kryptosveta“ by mala byť v spojení s významnou iniciatívou zo strany štátu postupne vsúvaná do poznateľných a predvídateľných rámcov a naša snaha aj na tomto daňovom fronte má ambíciu byť aspoň z nejakej časti pri napĺňaní tohto ultimátneho cieľa nápomocná.

1. Definície základných pojmov súvisiacich s kryptoaktívami

1.1 Definície podľa medzinárodných inštitúcií

Neexistencia pevného obsahového vymedzenia pojmu kryptoaktívum nie je v zásade len problémom domnej nedostatočnej

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a rady o trhoch s kryptoaktívami

aktivity zo strany slovenských a prípadne európskych normotvorcov. Hlavným problémom sa v skutočnosti javí rôznorodosť súvisiacich inštitútov a tempo ich vývoja. Totiž takýto pulzujúci ekosystém vytvára neuchopiteľný materiálny prameň práva, ktorý dokonca nedokáže úplne uniformne uchopiť ani medzinárodné inštitúcie disponujúce s oveľa väčšou mierou flexibility, ako jednotliví normotvorcovia.

Kým napríklad ESMA², OSN³ alebo OECD⁴ používajú pojem „crypto-asset“, FATF⁵ operuje s pojmom „virtual asset“. Aj kvôli týmto zjavným termínovým disparitám nariadenie MiCA v preambule zdôrazňuje, že by malo ísť obsahovo o totožné pojmy. Terminologickú nekonzistentnosť pripomína aj OECD, ktoré sa vo svojom dokumente k zdaňovaniu kryptoaktív vyjadruje, že: *vzhľadom na to, že neexistuje spoločná definícia, regulačné orgány a medzinárodné orgány stanovujúce normy majú tendenciu používať vlastnú terminológiu a definície. Napriek tomu sa termín **kryptoaktíva** bežne používa na označenie typov digitálnych finančných aktív, ktoré sú založené na technológii distribuovanej účtovnej knihy (DLT) a kryptografii ako súčasti ich vnímanej alebo prirodzenej hodnoty.*⁶

Uvedené však neplatí absolútne. Niektoré zdroje stále akoby stotožňujú kryptoaktíva a kryptomeny,⁷ čo prirodzene neprispieva terminologickej istote. Navyše aj samostatná EÚ⁸ doteraz pozná iba pojem virtuálna mena (respektíve kryptomena), ktorý explicitne využíva a definuje 5. smernica AML.⁹ A to napriek tomu, že tento pojem sa už vo väčšine modernejších definícií nevyskytuje. Napríklad najnovší materiál MMF¹⁰ ohľadom výziev v oblasti krypto-aktív¹¹ s termínom virtuálna mena ani neoperuje.

V predslove EÚ k novej AML legislatíve,¹² komisárka Mairead McGuinness vyzýva na prispôsobenie AML pravidiel novým technologickým výzvam a priznáva, že súčasné AML pravidlá (t.j. 5. smernica AML) iba sčasti pokrývajú komplexitu „kryptosektora“. 6. smernica AML¹³ spolu s jej vykonávacím nariadením jasne indikuje, že európsky zákonodarca sa aj v oblasti AML snaží vyrovnáť s terminologickou heterogenitou a zosúladzuje ju aj s aktuálnym pohľadom väčšiny medzinárodných inštitúcií ako aj nariadením MiCA.

Terminologickú nekonzistentnosť pripomína aj OECD, ktoré sa vo svojom dokumente k zdaňovaniu kryptoaktív vyjadruje, že: *vzhľadom na to, že neexistuje spoločná definícia, regulačné orgány a medzinárodné orgány stanovujúce normy majú tendenciu používať vlastnú terminológiu a definície. Napriek tomu sa termín **kryptoaktíva** bežne používa na označenie typov digitálnych finančných aktív, ktoré sú založené na technológii distribuovanej účtovnej knihy (DLT) a kryptografii ako súčasti ich vnímanej alebo prirodzenej hodnoty.*

Zastávame názor, že relevantná je práve klasifikácia podľa nariadenia MiCA. Tú si osvojilo OECD, EBA¹⁴ ako aj EÚ v daňovej oblasti.

OECD,¹⁵ EBA¹⁶ ako aj EÚ VAT Committee¹⁷ rozlišujú nasledovné typy kryptoaktív:

Platobné tokeny (Payment tokens) fungujú ako zúčtovacia jednotka, platobný prostriedok a uchovávateľ hodnoty, čím sčasti naplňajú ekonomickú definíciu peňazí. Práve tieto tokeny sú v legislatíve označované ako **virtuálne meny**. Sú najviac podobné tradičným menám (*legal tender* - zákonné platidlo vydávané centrálnymi bankami a štátmi). Ide napríklad o Bitcoin alebo Ethereum.

Finančno-investičné tokeny (Security / Financial tokens) sú navrhnuté ako obchodovateľné aktíva, ktoré sú držané na investičné účely. Funkciami sú podobné cenných papierom a relatívne často sú aj klasifikované ako cenný papier v zmysle legislatívy niektorých štátov. V SR¹⁸ ich však za cenný papier nepovažujeme.

Úžitkové tokeny (Utility Tokens) sa používajú na uľahčenie výmeny alebo

2 Európsky orgán pre cenné papiere a trhy

3 Organizácia spojených národov

4 Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

5 Finančná akčná skupina členských štátov EÚ

6 TAXING VIRTUAL CURRENCIES: AN OVERVIEW OF TAX TREATMENTS AND EMERGING TAX POLICY ISSUES © OECD 2020

7 Napr. Bank for International Settlements: Annual Economic Report (June 2022); Bank for International Settlements: Working Papers No 811 Embedded supervision: how to build regulation into decentralised finance by Raphael Auer Monetary and Economic Department September 2019 (revised May 2022)

8 Európska únia

9 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/843 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu

10 Medzinárodný menový fond

11 Dostupné online: <https://www.imf.org/en/Publications/fintech-notes/Issues/2022/05/09/Capital-Flow-Management-Measures-in-the-Digital-Age-516671>

12 Dostupné online: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/mcguinness/announcements/speech-aml-legislative-package-eurofi-conference_en

13 Viac informácií tu: https://ec.europa.eu/info/publications/210720-anti-money-laundering-counteracting-financing-terrorism_en

14 Európska banková asociácia

15 TAXING VIRTUAL CURRENCIES: AN OVERVIEW OF TAX TREATMENTS AND EMERGING TAX POLICY ISSUES © OECD 2020

16 Pozri napríklad *Basic taxonomy of crypto-assets na strane 7 v reporte Európskej bankovej asociácii*. Dostupné online: <https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/2545547/67493daa-85a8-4429-aa91-e9a5ed880684/EBA%20Report%20on%20crypto%20assets.pdf>

17 EÚ VAT Committee: WORKING PAPER NO 1037

18 Slovenská republika

prístupu ku konkrétnemu tovaru alebo službám a fungujú ako platba vopred alebo poukážka za tovar alebo službu.

Hybridné tokeny -sú tokeny, ktoré majú vlastnosti zodpovedajúce kombinácii vyššie uvedených typov tokenov.

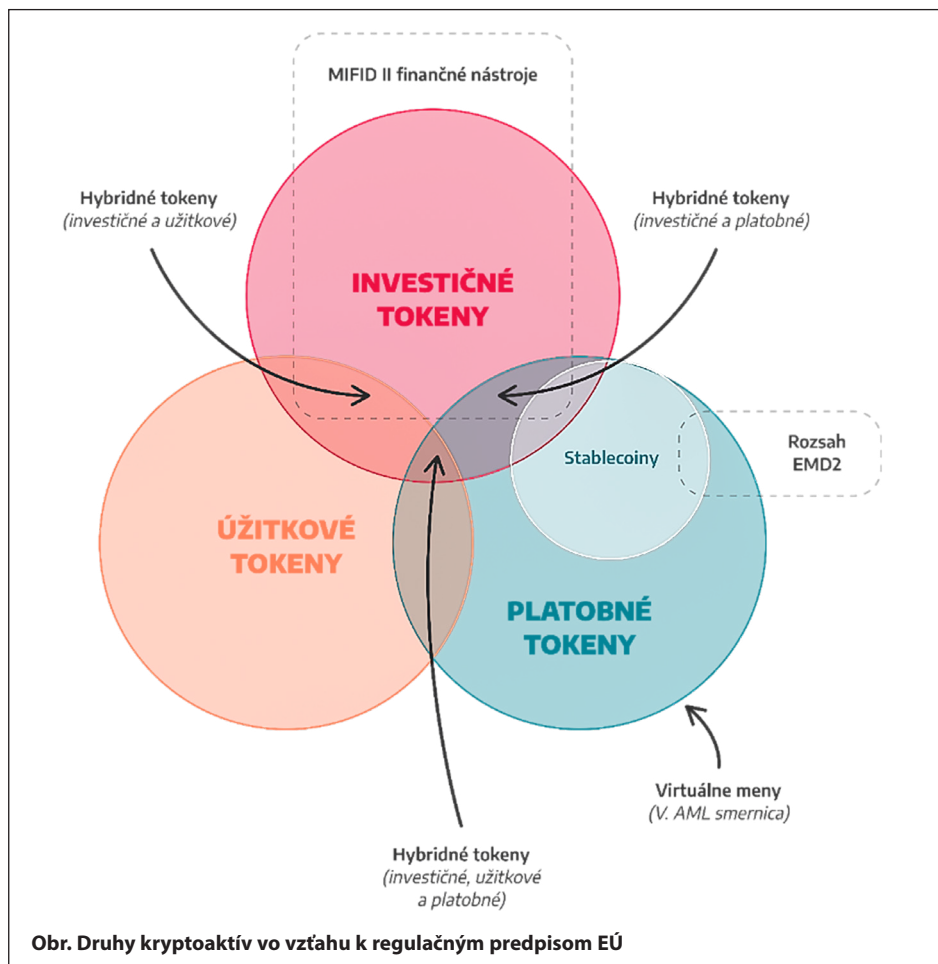
1.2 Definície v EÚ legislatíve

EÚ nemá právny mandát na všetky oblasti spoločenského života, ktoré prichádzajú do styku s kryptoaktívami. Rámec vecnej pôsobnosti normotvornej činnosti EÚ vychádza zo základnej funkcie EÚ, ktorou je vytváranie podmienok pre existenciu jednotného trhu. V medziach tohto mandátu tak EÚ realizuje relatívne rozsiahlu legislatívnu činnosť, ktorá sa na prvý pohľad môže javiť ako prekračujúca splnomocnenie zo strany členských štátov ukotvené v primárnom práve EÚ.

Viacere kľúčové právne predpisy regulujúce oblasti dotýkajúce sa ekonomických transakcií s kryptoaktívami však neobsahujú definície kryptoaktív. Kľúčovým legislatívnym počínom v oblasti kapitálových trhov je smernica MIFID II¹⁹. Tá síce adresuje viaceré relevantné otázky súvisiace s kryptoaktívami, špecificky sa však o nich nezmieňuje. Obdobne je na tom aj smernica AIFMD²⁰ regulujúca oblasť alternatívnych investičných fondov. Žiadnu definíciu nenachádzame ani v DPH smernici²¹.

Uvedomujúc si tieto medzery tak EÚ pracuje už od „prvej vlny“ rozmachu kryptoaktív, ktorá nastala na prelome rokov 2017 a 2018, na komplexnejšej právnej norme, ktorá by pozbierala poznatky z tejto oblasti a adresovala viacero nezodpovedaných otázok. Ide práve o už spomínané nariadenie MiCA, ktoré by malo byť účinné od roku 2024.

Toto nariadenie MiCA definuje kryptoaktívum ako digitálne vyjadrenie hodnoty alebo práv, ktoré možno prenášať a uchovávať elektronicky, s použitím technológie distribuovanej databázy transakcií alebo podobnej technológie. Táto definícia tak má za cieľ byť dostatočne široká na pokrytie v praxi vyskytujúcich sa rôznorodosti týchto aktív. MiCA kryptoaktíva ďalej rozdeľuje na tokeny kryté aktívami (i.e. finančno-investičné tokeny), tokeny elektronických peňazí (t.j. platobné tokeny) a úžitkové tokeny.

Obr. Druhy kryptoaktív vo vzťahu k regulačným predpisom EÚ

Hlavným zmyslom MiCA nariadenia je poskytnúť dostatočne širokú manévrovaciu plochu pre zaradenie akéhokoľvek typu kryptoaktíva do vyššie uvedenej klasifikácie. V prípade ak by určité kryptoaktívum nebolo možné jednoznačne zatriediť, tak aj napriek tomu by malo byť považované za kryptoaktívum podľa nariadenia MiCA. S tým následne súvisí aj aplikácia príslušných regulačných rámcov (napríklad emisia kryptoaktív).

S pojmom kryptoaktíva má operovať aj smernica DAC 8, ktorá má za cieľ zlepšiť medzinárodnú spoluprácu medzi členskými štátmi v oblasti administratívy a výmeny informácií. Smernica aj vďaka komplexnosti a dynamike rozvoja „krypto-sveta“ však ešte nebola prijatá, a to napriek tomu, že pôvodne sa počítalo s jej uverejnením ešte v roku 2021.²²

Na druhej strane už platná a účinná 5. smernica AML, ako bolo uvedené vyššie, rozpoznáva v súvislosti s kryptoaktívami len pojem **virtuálne meny**. Tie definuje ako digitálne nositeľa hodnoty, ktoré nie sú vydané ani garantované centrálnou bankou ani orgánom verejnej moci, nie sú nevyhnutne naviazané na zákonné platidlo, a ktoré nemajú právny status meny ani peňazí, ale sú akceptované niektorými fyzickými osobami alebo právnickými osobami ako nástroj výmeny, ktorý možno elektronicky prevádzať, uchovávať alebo s ním elektro-

19 Smernica Európskeho parlamentu a rady 2014/65/EÚ z 15. mája 2014 o trhoch s finančnými nástrojmi

20 Smernica Európskeho parlamentu a rady 2011/61/EÚ z 8. júna 2011 o správcoch alternatívnych investičných fondov

21 Smernica rady z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty

22 Viac informácií o DAC 8 tu: Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/61/EÚ z 8. júna 2011 o správcoch alternatívnych investičných fondov

nicky obchodovať. Berúc do úvahy aj obdobie tvorby 5. smernice AML, jej pohľad na kryptoaktíva je zjavne zjednodušený, keďže zachytáva iba tokeny elektronických peňazí (t.j. platobné tokeny).

1.3 Definície v legislatíve platnej v SR

Slovenské právne predpisy rovnako narábajú len s pojmom virtuálne meny, a to zároveň aj relatívne nesmelé. Prvýkrát sa v našom právnom poriadku virtuálne meny vyskytli v roku 2018 prostredníctvom zákona o dani z poistenia, ktorý novelizoval zákon o účtovníctve s účinnosťou od 1. 10. 2018 a zákon o dani z príjmov s účinnosťou od 1. 1. 2019. Napriek ich prvému výskytu však definované neboli. Predpokladáme, že pre daňové a účtovné účely sa bude rešpektovať definícia z AML predpisov, ktorá sa však prvýkrát v zákone objavila s účinnosťou od 1. 11. 2020.

Z vymedzeného legislatívneho vývoja je možné badať akúsi zdržanlivosť slovenského zákonodarcu. Ten počkal až na implementáciu 5. smernice AML, ktorá bola aj sama o sebe oneskorená. Následne si virtuálne meny našli miesto aj v trestnom poriadku a v zákone o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku.

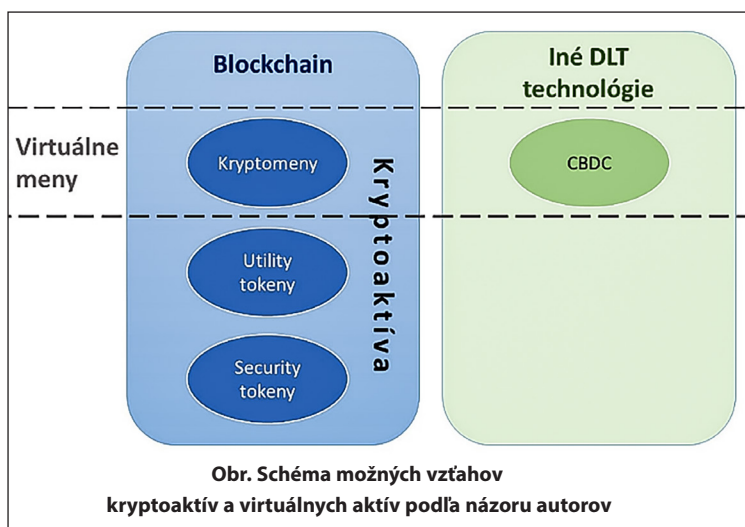
Keďže slovenský právny poriadok operuje iba s pojmom virtuálna mena, pričom zjavne vychádza z jeho definičného uchoopenia v 5. smernici AML, je veľmi diskutabilné, ba až nemožné, pod tento pojem v praxi subsumovať aj iné typy kryptoaktív. V trestnom práve procesnom je analógia v zásade prípustná,²³ je však otáznave, ako by sa Ústavný súd SR vysporiadal s jeho zjavne extenzívnym výkladom. V oblasti daní a účtovníctva je síce analógia prípustnejšia, ale aj tam naráža na ústavnoprávne limity²⁴.

Pojem kryptomena je totožný s platobnými tokenmi a veľmi podobný virtuálnej mene. Berúc do úvahy rôzne ekonomické charakteristiky jednotlivých kryptoaktív je potom dôvodné sa domnievať, že pojem kryptoaktíva je širší pojem ako virtuálna mena, pretože zahŕňa aj úžitkové a finančno-investičné tokeny.

Zaujímavou otázkou je, ako sa budú pre daňové a účtovné účely klasifikovať CBDC²⁵ (viac v časti 2. 1. tohto článku). Vo všeobecnom ekonomickom význame by mohli byť CBDC vnímané ako podskupina virtuálnych mien, avšak s ohľadom na definíciu virtuálnej meny v AML predpisoch totiž platí, že za virtuálne meny nie je možné považovať aktíva, ktoré sú vydané a garantované centrálnou bankou alebo orgánom verejnej moci. CBDC by preto nemali byť považované za virtuálnu menu, ale za tradičnú menu a adekvátne k tomu by mali byť aj účtované a zdaňované.

Pojem kryptomena je totožný s platobnými tokenmi a veľmi podobný virtuálnej mene. Berúc do úvahy rôzne ekonomické charakteristiky jednotlivých kryptoaktív je potom dôvodné sa domnievať, že pojem kryptoaktíva je širší pojem ako virtuálna mena, pretože zahŕňa aj úžitkové a finančno-investičné tokeny.

V právnych predpisoch absentujú definície niektorých pojmov, s ktorými zákony operujú. Napríklad zákon o dani z príjmov používa pojem ťažba virtuálnej meny. Tento pojem však zákon nedefinuje, čo vytvára právnu neistotu pri interpretácii predpisov v praxi, a to napr. v súvislosti so zdaňovaním príjmov plynúcich zo stakingu, o ktorom sme písali v našom minulom článku.²⁶

Napriek vymedzeným problematickým bodom, nevidujeme ambíciu slovenského zákonodarcu priniesť do tohto ekosystému väčšiu mieru istoty. Predsa téma kryptomien je tak dynamická a multidisciplinárna, že nie je podľa nášho názoru rozumné, berúc do úvahy kapacitné možnosti Slovenska, očakávať významne nadštandardnú legislatívnu aktivitu. V najbližšom období preto možno skôr očakávať zdržanlivý prístup zákonodarcu, ktorý sa pravdepodobne nebude chcieť púšťať do odvážnejších a praxou vyžadovaných legislatívnych vŕd a bude sa spoliehať na právo EÚ

ako doteraz. Právo EÚ však nedáva a nemôže dávať odpovede na všetky oblasti, a to s poukazom aj na fakt, že na to nemá od členských štátov splnomocnenie.

1.4 Štandardné vysvetlenia základných pojmov z odborných zdrojov

Vychádzajúc z vyššie uvedeného a s cieľom lepšie pochopiť svet kryptoaktív považujeme za relevantné uviesť vysvetlenia najdôležitejších pojmov, s ktorými operuje „kryptosvet“ a sčasti aj legislatívne definície:

Digitálna minca (Coin) – aktívum, ktoré pochádza z vlastného blockchainu, napr. bitcoin, litecoin, ether. Každá z mincí teda existuje na svojom vlastnom

23 Napríklad Ústavný súd II. ÚS 122/03-13

24 Ide hlavne o požiadavku na jasne formulované predpisy v oblasti daňového práva a zákaz extenzívneho výkladu noriem daňového práva (pozri napríklad Najvyšší správny súd ČR, spis. zn. 7Afs/54/2006)

25 Digitálna mena centrálnej banky (**CBDC** - Central Bank Digital Currencies)

26 Bulletin Slovenskej komory daňových poradcov č. 1|ročník 2022

blockchaine a ich vznik je štandardne výsledkom procesu ťažby kryptomien na danom blockchaine.

Token – Všetky kryptoaktíva možno technicky opísať ako tokeny. V užšom slova zmysle má token špecifickejšiu konotáciu, ktorou je popis kryptoaktív, ktoré bežia na blockchaine inej natívnej digitálnej „mince“. Zatiaľ čo kryptomena ako Bitcoin má svoj vlastný vyhradený blockchain, niektoré iné kryptoaktíva fungujú nad už existujúcim blockchainom iného kryptoaktíva, najčastejšie Ethereum.

Token je teda digitálne aktívum, ktorého vznik nie je výsledok ťažby kryptomeny ako napr. Bitcoin, ale je vytvorené pomocou kódu inteligentných zmlúv, s preddefinovaným počtom jednotiek v obehu, či s možnosťou vopred špecifikovaných podmienok pre transakcie daného aktíva.

Technológia distribuovanej účtovnej knihy (DLT - Distributed ledger technology) – prostriedok na ukladanie informácií, t. j. opakovaná digitálna kópia údajov dostupných na viacerých miestach²⁷. Digitálny systém, ktorý na základe protokolov a podpornej infraštruktúry umožňuje počítačom na rôznych miestach navrhovať a overiť transakcie v „účtovnej knihe“ a synchronizáciu aktualizovania záznamov v celej sieti. Často neexistuje žiadny centrálny správca (napr. centrálna banka), ktorý by tento systém riadil, avšak DLT sa spolieha na konsenzuálne validačné procesy kombinované s kryptografickým podpisom.

Blockchain – forma DLT bez odsúhlasovania transakcií autoritou, v ktorej sa podrobnosti o transakciách uchovávajú v účtovnej knihe vo forme blokov informácií²⁸. Transakcie sa vykonávajú peer to peer (priamo medzi dvoma počítačmi, účastníkmi) a následne sú vysielané do celého systému, v ktorom ich ďalší účastníci systému overujú. Overovanie prebieha prostredníctvom konsenzu proof of work alebo proof of stake, prípadne iného mechanizmu.

Inteligentné zmluvy (Smart contracts) – automaticky vykonateľné aplikácie, ktoré spustia naprogramovanú akciu, ak sú splnené niektoré vopred špecifikované podmienky²⁹. Je to transpozícia kódu (súbor pokynov) uloženého v blockchaine, pričom splnenie určitých podmienok sa vždy overuje automaticky. Používajú sa na automatizáciu uzatvárania zmlúv, čím eliminujú potrebu klasického písomného uzatvárania zmlúv medzi účastníkmi. Taktiež sa používa na definovanie vzťahov a podmienok pri transakciách digitálnych aktív, najčastejšie tokenov a na implementáciu ekonomického modelu priamo ako súčasť transakcií.

2. Prehľad aktivít vo virtuálnom svete

2.1 CBDC ako reakcia centrálnych bánk

CBDC sú digitálnou verziou štandardnej meny, ktorá je založená na DLT technológii, avšak inej ako blockchain. Základný rozdiel CBDC a kryptomien spočíva v tom, že schvaľovanie transakcií a kontrola nad systémom by mali ostať v rukách centrálnych bánk. Primárnym zámerom existencie CBDC je doplniť existujúci monetárny systém o technologicky nový prvok umožňujúci podstatné zrýchlenie a zlacnenie cezhraničných platieb.

Na svete už fungujú aktuálne (k júlu 2022) štyri maloobchodné CBDC (Bahamy, menové zoskupenie štátov východného Karibiku, Nigéria a Jamajka). Existuje 29 pilotných projektov a 72 centrálnych bánk verejne komunikovalo o svojej práci v oblasti CBDC³⁰. V pokročilom štádiu sú digitálne meny v Číne, Švédsku a Kanade, pričom sa uvažuje aj o digitálnom eure a digitálnom USD.

2.2 NFT ako príklad širokého využitia tokenov a tokenizácie aktív

Nezameniteľné tokeny (**NFT** - non-fungible tokens) sú podskupinou úžitkových tokenov. Niektoré zdroje ich však považujú za samostatnú kategóriu kryptoaktív. Sú to unikátne kryptografické tokeny, ktoré existujú na blockchaine a nie je možné ich replikovať. Sú používané na reprezentáciu vlastníctva napr. umeleckých diel, nehnuteľností alebo iných aktív, ktoré sú zo svojej podstaty nedeliteľné a ich existencia, či už v reálnom alebo digitálnom svete, je unikátna.³¹ NFT majú široké možnosti využitia v rôznych oblastiach, predovšetkým:

- Zberateľské kolekcie určené pre fanúšikov, napr. informácie, fotky, videoklipy z NBA a NFL, filmové a seriálové NFT;
- Tokenizované reálne tovary a služby pre fanúšikov (podpísaný dres, stretnutie so športovcom);
- Gaming - NFT slúži ako dôkaz o vlastníctve špeciálnych vlastností alebo outfitov vo virtuálnych hrách;
- Fyzické umelecké diela a historické artefakty, ktoré sú tokenizované - NFT je dôkazom vlastníctva fyzického umeleckého diela a s využitím tzv. inteligentných zmlúv môže napr. zabezpečiť prevod licenčných poplatkov autorovi diela pri sekundárnych prevodoch vlastníctva;
- Fyzicky existujúce nehnuteľnosti - NFT slúži na zápis vlastníckeho práva, ak právny systém umožňuje takúto formu dôkazu o vlastníctve nehnuteľnosti, alternatívne môže NFT predstavovať prevoditeľné právo užívania nehnuteľnosti počas určitej časti roka;
- „Predmety“ v metaverze (viac info v časti 2. 4. tohto článku) - NFT môže predstavovať jednotlivé kusy outfitu pre avatara v Metaverse (napríklad unikátne tenisky od športovej značky) alebo nehnuteľnosti v metaverze;

27 Bank for International Settlements: Annual Economic Report (June 2022)

28 Bank for International Settlements: Annual Economic Report (June 2022)

29 Bank for International Settlements: Annual Economic Report (June 2022)

30 Dostupné online: <https://www.bis.org/publ/work880.htm> a <https://www.atlanticcouncil.org/cbdctracker/>

31 Bank for International Settlements: Annual Economic Report (June 2022)

- Digitalizované video-záznamy, fotky a pod. spojené s významnými udalosťami histórie, kultúry, športu, politiky;
- Digitálne umenie (vizuálne - obrázky, videá, hudobné - zvukové záznamy);
- Vstupenky a iné formy slúžiace na autorizáciu prístupu na fyzické alebo on-line alebo virtuálne (metaverzum) podujatia alebo služby;
- V DeFi (viac info v časti 2. 3. tohto článku) sa NFT používajú napr. ako kolaterál na pôžičku, alebo pri odmeňovaní;
- V charitatívnych aktivitách podporuje predaj NFT zhromažďovanie finančných prostriedkov na vymedzený účel;
- Priemyselné využitie NFT – široké využitie pre tzv. „digital twins“ digitálne dvojča napr. reálneho stroja či komponentu motora s unikátnym identifikátorom a držiteľom informácií, ktoré sú uložené na blockchaine a tak nemenné.

Tokenizácia aktív

Poslednú dobu sa významne rozšíril inštitút tokenizácie aktív. Ide o proces do určitej miery podobný tzv. sekuritizácii, ktorý poznáme zo štandardného finančného sveta, ktorého hlavným účelom je získanie likvidity na podklade nejakého menej likvidného aktíva. Toto podkladové aktívum môže byť hmotné, ale aj nehmotné. Tokenizácia štandardne funguje na báze akejsi premeny podkladového aktíva do frakčnej podoby v digitálnom svete pri využití technológií blockchain.

Ako príklad môže slúžiť tokenizácia nehnuteľnosti. Nehnuteľnosť je relatívne menej likvidné aktívum poskytujúce tiež ekonomickú užitočnosť (napr.: bývanie). Vlastník nehnuteľnosti, ktorý zároveň túto nehnuteľnosť aj obýva, nemôže túto nehnuteľnosť ekonomicky zužitkovať, lebo by tak musel predat celú nehnuteľnosť a tým by sa pripravil aj o užitočnosť, ktorú mu poskytujú. Môže však nehnuteľnosť tokenizovať a predávať na likvidnom trhu iba jej frakcie, pričom stále nehnuteľnosť môže obývať.

2.3 Decentralizované financie

Decentralizované financie (DeFi) je súbor aktivít s charakterom finančných služieb založených na DLT technológii (ako je blockchain) bez potreby autorizácie centrálnou autoritou.³² Štandardne využívajú počítačové programy tzv. inteligentné zmluvy a decentralizované aplikácie (dApps), pričom fungujú na blockchainovej sieti ako Ethereum alebo Solana.³³ DeFi umožňuje prevod hodnoty z jednej osoby na druhú bez potreby sprostredkovateľov ako sú napr. banky, alebo iné finančné inštitúcie.

Najbežnejšími príkladmi služieb DeFi a decentralizovaných aplikácií sú:

- **Vklady a požičiavanie** - Služby vkladov a pôžičiek kryptomien sú dostupné na centralizovaných aj decentralizovaných platformách, ale základné princípy sú rovnaké. Strany zapojené do

procesu sú veriteľ, dlžník a platforma DeFi / kryptoburza, často dlžník skladá kolaterál. Motiváciou vkladateľa je získanie výnosu (úroku), ktorý je hradený dlžníkom ako poplatok (úrok) za poskytnutie pôžičky.

- **DEX (decentralizované burzy)**- fungujú podľa pravidiel inteligentných zmlúv, ktoré používateľom umožňujú nakupovať, predávať alebo obchodovať s kryptomenami. Na rozdiel od centralizovaných búrz, ktoré na poskytovanie služieb svojim zákazníkom používajú knihy objednávok, sa DEX spoliehajú na dve inovácie: automatizované služby tvorca trhu a pool likvidity:
  - **Automatizovaný tvorca trhu (Automated Market Maker)** sú inteligentné zmluvy, ktoré regulujú cenu určitých kryptomenových obchodných párov vo fondoch likvidity a zvyšujú alebo znižujú cenu na základe ponuky a dopytu na trhu.
  - **Pool likvidity** na jednej strane umožňuje DEXu prístup k dostatočnej likvidite umožňujúcej hladké fungovanie burzy. Na druhej strane sú pre jednotlivcov investičnou príležitosťou, pretože za vklad do poolu sa vypláca odmena.
- **Ďalšie služby a aplikácie DeFi** sú stablecoins, poistenie, stávkovanie, manažment investícií, deriváty, aukcie, predikovanie vývoja trhov, a pod.

2.4 WEB 3.0 a metaverzum ako ďalší stupeň vo vývoji internetu

Web 1.0 slúžil len na čítanie a umožňoval používateľom vyhľadávať a využívať textové informácie na statických webových stránkach.

Web 2.0 označuje súčasnú formu internetu umožňujúcu interakciu užívateľa – komunikáciu, spoluprácu a zdieľanie obsahu prostredníctvom sociálnych sietí.

Web 3.0 súvisí s technologickým rozvojom predovšetkým v oblasti umelej inteligencie, vizualizácie (3D, rozšírené realita, virtuálna realita) a predovšetkým technológii blockchainu s možnosťami, ktoré prináša: Blockchainy umožňujú transakcie, ktoré si predtým vyžadovali dôveru, odstránením nutnosti spoliehať sa na sprostredkovateľov. Umožňuje tak vytvoriť nový ekosystém využívajúci zapojenie jeho užívateľov do vlastníctva a správy.

Blockchain a Web 3.0 využívajú aj decentralizované autonómne organizácie **DAO** (Decentralized Autonomous Organization), sú samosprávne entity technického charakteru, založené na blockchaine s využitím inteligentných zmlúv, ktoré umožňujú účastníkom spolupracovať na vopred zadanom ciele. Členovia DAO môžu komunikovať, vkladať kapitál prostredníctvom tokenov, rozhodovať hlasovaním a rozvíjať projekty.

Z technologického hľadiska sa **metaverzum (Metaverse)** bežne považuje za vývoj internetu smerom k Web 3. 0.

³² Bank for International Settlements: Annual Economic Report (June 2022)

³³ Bank for International Settlements: Working Papers No 811 Embedded supervision: how to build regulation into decentralised finance by Raphael Auer Monetary and Economic Department September 2019 (revised May 2022)

Metaverzum je virtuálny 3D svet, v ktorom ľudia interagujú prostredníctvom avatara, aby vykonávali širokú škálu aktivít. Takéto aktivity môžu siahať od voľného času a hier až po profesionálne a komerčné interakcie, finančné transakcie alebo dokonca zdravotné zásahy, ako je chirurgický zákrok.³⁴

Ekonomicky je ekosystém metaverza postavený na blockchainovej technológii, kryptomenách a NFT, ktoré zabezpečujú monetizáciu transakcií v digitálnom prostredí. Dnes existuje veľa projektov a produktov, z ktorých každý vytvára vlastnú verziu metaverza, preto bude v najbližších rokoch bude dôležitou témou interoperabilita medzi týmito rôznymi metaverznými svetmi.

Príležitosti metaverza sú v mnohých odvetviach a zahŕňajú napríklad:

- Nákup oblečenia a doplnkov pre online avatarov
- Nákup digitálnych pozemkov a výstavba virtuálnych domov
- Virtuálne podujatia komerčného alebo nekomerčného charakteru
- Sociálne médiá s interakciou prostredníctvom trojrozmerných avatarov
- Nakupovanie reálnych tovarov vo virtuálnych nákupných centrách
- Používanie virtuálnych tried vo vzdelávacom procese
- Nákup digitálneho umenia, zberateľských predmetov a aktív (NFT)
- Interakcia s digitálnymi ľuďmi pri prijímaní zamestnancov, zákazníckom servise, predaji a iných obchodných interakciách
- Lepšie zapojenie a spolupráca medzi zamestnancami prostredníctvom virtuálne rozšírených pracovných priestorov

3. Záver

Ambíciou tohto článku je predložiť základné informácie o novom a stále len vznikajúcom priemyselnom odvetví krypta a virtuálneho sveta. Z daňového pohľadu vnímame tento svet čiastočne aj ako akúsi nadstavbu nad virtuálnymi menami a kryptoaktívami. Navyše je potrebné na tento fenomén nazerať aj cez optiku rôznych inovatívnych aktivít, čo zahŕňa aj preklápanie tradičných aktivít do nových technologických rámcov.

Mnoho business modelov a podnikateľských projektov je aktuálne len v myšlienkovvej alebo v rozbehovej fáze. Kritická časť z toho bude určite ekonomicky neúspešná a zanikne. Je možné sa preto domnievať, že určite existuje relevantný priestor pre orgány verejnej moci uchopiť toto inovačné smerovanie, pokiaľ sa mu začnú venovať bezodkladne.

Na druhej strane však platí, že niektoré aktivity už existujú alebo majú existovať, a preto je vhodné im venovať náležitú pozornosť aj z pohľadu účtovania, dane z príjmov a DPH v kontexte súčasných legislatívnych reálií. Hlavnou oblasťou dane z príjmov a zdravotného poistenia je dnes, zdá sa, kľúčovou témou, ktorá determinuje dôveru daňovníkov v štátne zriadenie a vôbec celkovo štát. MiCA, smernice DAC 8 a ani nová smernica AML totiž nijako významne nepomáhajú slovenským účtovným jednotkám a daňovníkom v poznávaní pravidiel pri zdaňovaní a účtovaní kryptoaktív a v nadobúdaní pocitu existencie principiálnej daňovo-odvodovej spravodlivosti.

V tejto časti si dovoľíme, uviesť niekoľko príkladov z praxe, kde je možné z nášho pohľadu vnímať právnu neistotu alebo daňovú nespravodlivosť:

Aktivita	Komentár
Aktivity s NFT zahŕňajúce obchodovanie, charitatívne zbierky, vytváranie a predaj nových NFT, predaj NFT ako práv k reálnym nehnuteľnostiam alebo práv k virtuálnym nehnuteľnostiam a aktívam.	DPH dopady a účtovanie nie sú dostatočne upravené, keďže NFT nie sú virtuálne meny.
Použitie virtuálnej meny ako platobného nástroja pri predaji vlastných tovarov a služieb. Výplata mzdy vo virtuálnej mene a jej následný predaj.	V zákone o dani z príjmov absentuje úprava obstarávacej hodnoty virtuálnej meny pre tieto prípady, čo vedie buď k potenciálnym daňovým únikom, alebo k dvojitému zdaneniu príjmov. Obdržanie virtuálnych mien ako odplaty za poskytnutie služieb/tovar môže rovnako viesť aj k sankciám na úrovni daňovníka predávajúceho tovary/služby z dôvodu nezabezpečenia dane.
Presuny virtuálnej meny pri dare medzi blízkymi príbuznými a vklade virtuálnej meny do vlastnej obchodnej spoločnosti.	Podľa aktuálnej právnej úpravy majú tieto transakcie negatívne finančné dopady, a preto pôsobia deformujúco a demotivujúco na celé odvetvie.
Defi	Majú vklady a iné aktivity v Defi charakter podnikania a majú sa zdaňovať podľa § 6 zákona o dani z príjmov? Problematické je napr. uplatnenie nákladov voči príjmom pri zdanení podľa § 8 zákona o dani z príjmov a moment zdanenia príjmov zo stakingu.
Evidencia transakcií s kryptomenami pri drobných platbách, odlišná definícia obstarávacej hodnoty virtuálnej meny pre daňové a účtovné účely.	Administratívna náročnosť evidencie je prvkom brzdiacim rozvoj odvetvia a zvyšuje motiváciou krátenia dane z príjmov, predovšetkým u fyzických osôb nepodnikateľov.

Na záver by sme uviedli, že predovšetkým oblasť dane z príjmov spadá do unilaterálnej pôsobnosti členských štátov, vnímame preto významnú potrebu legislatívne zasiahnuť. A v tejto oblasti nevidíme priestor pre zdržanlivý postoj štátu. Štát by sa mohol pre účely definícinej unifikácie inšpirovať nariadením MiCA pri vymedzení základnej pojmovej infraštruktúry, a to nielen pre potreby pestovania princípov právneho štátu, ale aj pre zvrátenie negatívnych dopadov na verejné príjmy pôsobením zákonitostí Lafferovej krivky. Aj v tomto kontexte vítame preto iniciatívu Ministerstva financií SR a Finančného riaditeľstva SR k zriadeniu pracovných skupín na DPH a daň z príjmov, ktorých súčasťou sme obaja. Veríme, že to postupne prispeje nielen k vytváraniu spravodlivejšieho a predvídateľnejšieho prostredia, ale aj zefektívni výkon daňových kontrol.

34 European Parliament BRIEFING: Metaverse - Opportunities, risks and policy implications 2022